

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав: студент VI курсу, групи 672-3
денної форми навчання
спеціальність 072 «Фінанси, банківська
справа та страхування»
Стангрет Михайло Вікторович

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Кучерівська Софія Степанівна _____

До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.

Чернівці – 2023

АНОТАЦІЯ

Стангрет М.В. Основи управління страховими резервами страхової компанії. Кваліфікаційна робота на здобуття другого освітнього рівня «магістерський» за спеціальністю 072 «Фінанси банківська справа та страхування». ЧНУ імені Юрія Федьковича .

Робота присвячена комплексному теоретичному та аналітичному розкриттю основ управління страховими резервами страхової компанії . У другому розділі проведено аналіз діяльності ПрАТ СК «PZU Україна» за 2018-2022 роки та механізм формування в компанії страхових резервів. У третьому розділі зарубіжний досвід управління страховими резервами , внутрішній контроль страхових резервів шляхи вдосконалення страхових компаній шляхом впровадження європейських вимог «Solvency II» .

Ключові слова: страхові резерви , технічні резерви, аналіз, формування.

ABSTRACT

Stangret M.V. Basics of managing insurance reserves of an insurance company. Qualification work for obtaining the second educational level "master's" in specialty 072 "Finance, banking and insurance". Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich.

The work is devoted to the comprehensive theoretical and analytical disclosure of the foundations of the management of insurance reserves of an insurance company. In the second section, an analysis of the activities of PJSC SK "PZU Ukraine" for 2018-2022 and the mechanism of formation of insurance reserves in the company was carried out. In the third section, the foreign experience of managing insurance reserves, internal control of insurance reserves, ways to improve insurance companies through the implementation of European requirements "Solvency II".

Keywords: insurance reserves, technical reserves, analysis, formation.

ПЛАН

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ	7
1.1. Суть страхової діяльності та особливості її проведення.....	7
1.2. Значення страхових резервів та особливості їх формування.....	11
1.3. Управління резервами страхової компанії як фактор забезпечення її платоспроможності	15
Висновки до розділу 1	17
Розділ 2 АНАЛІЗ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ПРАТ "СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ПЗУ УКРАЇНА»	18
2.1. Соціально-економічна характеристика діяльності ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»	18
2.2. Формування та облік страхових резервів СК «ПЗУ УКРАЇНА».....	32
2.3. Тимчасове використання коштів страхових резервів у ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»	36
Висновки до розділу 2	45
Розділ 3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	46
3.1. Зарубіжний досвід управління страховими резервами	46
3.2. Внутрішній контроль страхових резервів.....	51
Висновки до розділу 3	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Страховання в сучасній економіці виступає як необхідний та важливий фінансовий інструмент, що забезпечує соціально-економічну стабільність і безпеку, розвиток підприємництва, ефективний захист майнових інтересів громадян і організацій від природних, техногенних, економічних та інших ризиків, реалізацію державної політики соціально-економічного захисту населення. Страховання розглядається не тільки як система, що забезпечує страховий захист населення і суспільного виробництва, але і як серйозний інвестор. Обсяги страхових операцій і грошові ресурси, які обертаються на певному ринку, є привабливими не тільки для користувачів цих ресурсів, але і для держави. Складність та різноманітність зовнішніх та внутрішніх фінансових відносин страховиків, посилення конкуренції визначають необхідність високоефективного управління фінансами з використанням світового досвіду і врахуванням вітчизняних особливостей. Управління фінансовими ресурсами дає можливість своєчасно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та внутрішньому стані страховика, забезпечуючи стабільність, платоспроможність та фінансову стійкість страхової компанії.

Мета даної роботи – це обґрунтування заходів з управління страховими резервами страхової компанії і вдосконалення процесу їх створення.

Розробка шляхів підвищення ефективності управління страховими резервами страхової компанії.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність постановки і вирішення наступних завдань:

визначити економічну суть страхових резервів страхової компанії ;
узагальнити правове регулювання формування і використання страхових резервів страхової компанії ;

обґрунтувати концептуальні засади управління страховими резервами страхової компанії у сучасних умовах ;

сформувати фінансово-економічний паспорт ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»»;

проаналізувати формування страхових резервів страхової компанії
провести оцінку використання страхових резервів страхової компанії
спрогнозувати фінансовий стан страхової компанії ;

визначити особливості управління страховими резервами страхової компанії в умовах воєнного стану ;

обґрунтувати напрями впровадження міжнародних стандартів управління страховими резервами страхової компанії в українську практику.

Завданням роботи є дослідження значення страхових резервів, особливостей їх формування та управління. Актуальним завданням дослідження є аналіз страхових резервів, формування, використання та обліку страхових резервів на прикладі .

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «ПЗУ Україна».

Предметом дослідження виступають теоретико-методологічні та практичні аспекти управління страховими резервами страховиків.

Методологічна база дослідження. Для досягнення поставленої мети у роботі використовувались загальнонаукові та емпіричні методи: аналізу і синтезу, індукції і дедукції, логічного, порівняльного та статистичного аналізу – для оцінки сучасного стану розвитку та тенденцій страхового ринку України.

Для аналізу технічних резервів був застосований метод факторного аналізу .

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні тенденцій та перспектив розвитку страхового ринку України, визначенні основних аспектів стратегії подальшого розвитку страхової галузі з урахуванням іноземного досвіду.

Інформаційною базою дослідження є законодавчо-нормативні акти, наукові періодичні видання, монографії, матеріали науково-практичних конференцій, Інтернет-ресурси, офіційний сайт Державної служби статистики України, НБУ, дані бухгалтерського обліку «Страхова компанія «ПЗУ Україна».

Метою статті є дослідження підходів до основ управління страхових резервів страхових компаній їх формування і значення . Аналіз страхових резервів компанії ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» . Положення Директиви Solvency II Порівняльний опис вимог до платоспроможності страхових компаній за українським законодавством та вимог Solvency II.. Проаналізовано сильні та слабкі сторони запровадження Solvency II на українському страховому ринку.

Структура, зміст та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст кваліфікаційної роботи розміщено на п'ятдесяти чотирьох сторінках друкованого тексту, у тому числі двадцять дві таблиці шість рисунків та додатки .

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ

1.1. Суть страхової діяльності та особливості її проведення

Специфічність страхових компаній як суб'єктів господарювання полягає в тому, що вони забезпечують мобілізацію коштів страхувальників і створюють відповідні фінансові ресурси з метою надання страхового захисту страхувальникам.

Функціонування страхових компаній має певні особливості, котрі полягають у наступному :

1) страхові компанії належать до підприємств сфери нематеріального виробництва, тому у процесі кругообігу капіталу стадія виробництва відсутня й капітал упродовж усього обороту має тільки грошову форму;

2) страхування передбачає еквівалентність відносин страхувальника і страховика і в той же час прибутковість страхової діяльності;

3) на відміну від сфери виробництва, де товаровиробник спершу здійснює витрати на випуск продукції, а тоді вже компенсує їх за рахунок доходу від реалізації, страховик спочатку накопичує кошти, які надходять від страхувальника, утворюючи потрібний страховий фонд, а тільки після цього несе витрати, що пов'язані з компенсацією збитків за укладеними страховими угодами;

4) наявність обов'язкового державного нагляду; [25]

Страхуванню як виду підприємницької діяльності притаманний підвищений ризик, котрий позначається на характері фінансових відносин у цій сфері і вимагає регулювання законодавчими та нормативними актами.

Зважаючи на специфічність діяльності страхових компаній, їх фінанси виконують такі функції як мобілізаційна функція, розподільча функція і контрольна функція .

Сутність мобілізаційної функції полягає у формуванні грошових доходів і фондів у процесі господарської діяльності страховика, обслуговування грошовими коштами всіх напрямів діяльності страхової організації. Надаючи страхові послуги, страховик мобілізує кошти юридичних і фізичних осіб, таким чином утворюючи страховий резерв кошти звідки використовує для тимчасового інвестування шляхом їх розміщення в дохідні активи згідно із вимогами чинного законодавства України . [1]

Таким чином, спершу здійснюється мобілізація та утворення страхових резерв, після цього кошти резерву розміщуються з метою отримати інвестиційний дохід, а при настанні подій, визначених як страхові випадки, відбувається використання цих резервів — направлення коштів на відшкодування збитків, завданих у результаті страхових випадків. Тому, починаючи із стадії розміщення коштів страхового резерву, в дію вступає розподільна функцію фінансів страхових організацій . [2]

Розподільча функція має на меті розподіл отриманих коштів між окремими напрямами їх використання, підтримку певних пропорцій у використанні грошових коштів. Страховим компаніям притаманні замкнені перерозподільні відносин, що обумовлено солідарним розподілом суми втрати між усіма членами замкненої страхової спільноти, тому об'єктами дії розподільної функції фінансів страховика є страховий резерв , а коли розмір сформованих страхових резервів недостатній для виконання страховиком взятих страхових зобов'язань – також і вільні резерви . [2]

Контрольна функція полягає у фінансовому контролі за всіма аспектами фінансово-господарської діяльності страхової компанії шляхом оцінки

ефективності їх здійснення, зокрема за правильністю розрахунку розміру внеску кожного учасника страхування при формуванні страхового фонду. [1]

Страхові резерви створюються для забезпечення виплат страхових сум і страхових відшкодування у майбутньому.

Резерви формуються страховими компаніями за рахунок відповідних відрахувань від надходжень від страхових платежів (премій, премій), а також доходів від організації тимчасових фондів вільного часу.

Технічних резервів за видами страхування :

- 1) резерв незароблених премій;
- 2) резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- 3) резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- 4) резерв катастроф;
- 5) резерв коливань збитковості. [3]

Страховий резерв – це фонд, створений страховою компанією для забезпечення виплати покупцем страхування страхової суми та страхового відшкодування в майбутньому відповідно до виду страхування (перестраховання) . [4].

Страхові компанії можуть створювати резерви для фінансування заходів із запобігання нещасним випадкам, втратам і пошкодженням застрахованого майна шляхом вирахування їх зі страхових виплат. [4].

Розрахунок резерву витрат на розгляд справ у річницю страхування здійснюється за перспективним методом - це різниця між розрахунковою величиною майбутніх витрат страхової компанії на забезпечення виконання договірних зобов'язань після виконання договору. кінець періоду сплати премії та розраховане значення наступного потоку надходжень валової премії для покриття майбутніх витрат. [3] .

Бонусний резерв - це оцінка додаткових зобов'язань страхової компанії, що виникають внаслідок збільшення розміру страхових та (або) страхових

виплат за результатами отриманого інвестиційного доходу та результатів Інші фінанси від діяльності страхової компанії (брати участь у страховій компанії) прибуток). Бонусний резерв розраховується на річницю страхування як актуальна вартість додаткових виплат від страхової компанії. [5] .

Таким чином однією з основних функцій страхування є забезпечення страхового відшкодування внаслідок настання несприятливої страхової події, що спричинила економічні збитки. Ось чому всі страхові компанії повинні дотримуватися певних запасів фінансових ресурсів – «страхові резерви».

Зробивши підсумок можна сказати, що страхові резерви складають один з найважливіших ланок у процесі формування фінансової системи стабільність і платоспроможність страхової організації. Різні страхові резерви визначаються страховими операціями та необхідністю захисту від негативних факторів що впливають на страхову діяльність.

Отже страховий фонд страхового підприємства (страхові резерви) має грошову форму і формується за рахунок внесків страхувальників. Доходи від інвестиційної діяльності також є джерелом формування страхового фонду страхова компанія, в якій отримано оперативне управління фінансовий ресурс.

Таким чином сутність страхового захисту полягає в нагромадженні та витрачання грошових та інших ресурсів для здійснення заходів щодо запобігання, подолання або мінімізації негативних наслідків ризиків і відшкодування пов'язаних з цим збитків.

1.2 Значення страхових резервів та особливості їх формування

Статтею 30 Закону України «Про страхування», передбачено що страховики зобов'язані дотримуватися умов забезпечення платоспроможності, однією з яких є створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань. Страхові резерви утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування [23].

Основні підходи до визначення терміну «страхові резерви» наведені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «страхові резерви» в літературних джерелах

Визначення	Літературне джерело
Грошові кошти, що утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестраховання) [6].	Закон України «Про страхування» від 07 березня 1996 року № 85/96-ВР
Величина, яка визначає грошову оцінку зобов'язань страховика за договорами страхування (перестраховання), розрахована відповідно до вимог законодавства з метою забезпечення майбутніх страхових виплат залежно від видів страхування	Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг «Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика» від 23.02.2016 р. № 396
Потік, що базується на ризиковому, вірогідному характері руху коштів, і тому у процесі формування та використання страхового фонду за призначенням є вірогідність не збігання обсягу сформованого резерву та потреби у виплаті страхового відшкодування [7].	Шірінян Л.В. Фінанси страхових організацій : [конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»] / Л.В. Шірінян. – К.: НУХТ, 2014. – 108

Залежно від характеру страхування розмір страхових резервів не може бути постійною величиною, оскільки рівень відповідальності страховика за діючим договором постійно змінюється, що пояснюється безперервністю

процесу страхування. Водночас вірогідний та ризикований характер грошових потоків визначає ймовірність відхилень у розмірі сформованих резервів та необхідності страхових виплат. Таким чином, відповідно до вимог законодавства та прийнятих методик формування страхових резервів, кожен вид відповідальності страхової компанії повинен бути покритий відповідним страховим резервом, визначеним у постанові про режим бухгалтерського обліку страхової компанії.

Відповідно до статті 30 Закону «Про страхування» страхові компанії повинні відповідати певним умовам для забезпечення своєї платоспроможності. Одним із них є формування достатніх страхових резервів для виплати страхової суми та страхового відшкодування в майбутньому. Страхові резерви - фонди, створені страховими компаніями для забезпечення виплати страхового відшкодування та страхових сум. Вони використовуються, якщо сума, виплачена страхувальнику протягом цього активного періоду, перевищує поточні надходження премії, а також в інших передбачених випадках. В економічному плані страхові резерви — це сума страхових виплат, відстрочена на певну дату. [26].

Відповідно до світової практики кожен вид зобов'язань страховика гарантується відповідним видом страхового резерву. Існують відмінності у визначенні розміру страхових резервів відповідно до виду страхового ризику та виду страхування життя. У видах страхування ризиків формуються технічні резерви, у тому числі резерви незароблених премій і резерви збитків і є обов'язковими для формування.

Формування страхових резервів здійснюється на підставі обліку договорів і заявки страхувальника про виплату страхової суми або страхового відшкодування в залежності від виду страхування. У разі передачі ризику в перестраховування страховик одночасно з розрахунком технічного регламенту

повинен визначити частку перестраховика у відповідному технічному регламенті за видом страхування.

Для узагальнення інформації про зміни коштів страхових резервів використовується рахунок 49 «Страхові резерви», на субрахунку якого ведеться облік за видами резервів за кожним видом страхування. Рахунок 49 має такі субрахунки:

- 1) 491 «Технічні резерви»;
- 2) 492 «Резерви із страхування життя»;
- 3) 493 «Частка пере страховиків у технічних резервах»;
- 4) 494 «Частка пере страховиків у резервах страхування життя»;
- 5) 495 «Результат зміни технічних резервів»;
- 6) 496 «Результат зміни резервів страхування життя».

Розмір технічного резерву - це показник, що виражає грошову оцінку зобов'язань страхової компанії, що гарантують виконання зобов'язань перед страхувальником, з урахуванням договорів страхування, наявних в портфелі страхової компанії. За допомогою нього можна перевірити загальну суму відповідальності за існуючим страховим полісом. Обсяг технічних резервів повинен бути достатнім для покриття компенсації всіх збитків за чинним страховим полісом. Достатності страхових резервів відводиться важливе місце при оцінці фінансового становища страхової компанії та її надійності. [8].

Технічні резерви за видами ризикового страхування складаються з:

- 1) резерву незароблених премій (резерви премій);
- 2) резерву збитків.

Резерв незароблених премій включає частки в сумі преміальних виплат, що відповідають страховим ризикам, якіне минули до звітної дати.

Резерв збитків - це накопичена сума страхового відшкодування за відомими претензіями страхувальника, і не було прийнято жодного рішення про виплату або відмову у виплаті страхового відшкодування.

Технічні резерви формуються окремо за кожним видом страхування відповідно до правил формування та розміщення страхових резервів.

Страхові компанії, як правило, використовують єдиний спрощений метод розрахунку резерву за незаробленими преміями-метод плаваючих кварталів [8].

На додаток до технічних резервів, страхова компанія може додатково прийняти рішення про запровадження з початку календарного року формування та обліку таких технічних резервів за видами страхування:

- 1) резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- 2) резерв катастроф;
- 3) резерв коливань збитковості. [7].

Страхові резерви на будь-який момент часу мають бути достатніми для виконання страховиком умов у договорі страхування. Саме це необхідна умова для забезпечення платоспроможності страхового підприємства і тим самим захисту майнових (фінансових) інтересів страхувальників.

Таким чином страхові резерви призначені для забезпечення виконання зобов'язань страхової компанії щодо виплати страхових сум та майбутніх страхових відшкодувань, з метою підвищення надійності та платоспроможності страхової компанії

1.3 Управління резервами страхової компанії як фактор забезпечення її платоспроможності

Нормальна робота системи управління страховим резервом передбачає наявність належного рівня організаційного забезпечення.

Насправді вибір стратегії управління багато в чому залежить від страхового портфеля компанії, тобто зобов'язань компанії перед покупцями страхування .

Вимоги до страхових резервів страхових компаній:

- 1) Ліквідність.
- 2) Рівень толерантності до ризику страхових резервів.
- 3) Дохід відповідає рівню ризику.

Виходячи з перерахованих вище критеріїв, доступні такі стратегії управління страховими резервами .

Таблиця 3.1

Система управління страховими резервами страхових компаній України [9].

Місія			
Тактичний рівень			
Блок I	Блок II	Блок III	Блок IV
Управління процесом акумулювання грошових коштів	Управління ризиком	Управління ощадно накопичувальним процесом	Управління процесом контролю
Оперативний рівень			
1.Управління формуванням страхових резервів (структурний аспект)	1.Управління ризиком у рамках страхової компанії (без урахування перестраховання) (превенція)	1.Управління процесом інвестування страхових резерві	1.Управління процесами контролю за: формуванням страхових резервів; методів розрахунку страхових резервів; створенням страхових резервів; використанням страхових резервів; інвестуванням страхових резервів
2.Управління методами розрахунку страхових резервів (вибір методик)	2.Управління ризиком у рамках страхової компанії (із урахуванням перестраховання)		

Основним завданням блоку I є пояснення вибору методу розрахунку страхового резерву, а також визначення розміру відповідно до виду страхового резерву (резерв незароблених премій, резерв відшкодувань тощо).

Основним завданням блоку II є управління ризиками .

Завданням блоку III - управління процесом забезпечення та накопичення грошових коштів страхових резервів .Головним напрямком є проведення інвестиційної політики страхових компаній .

Основним завданням IV блоку є контроль за формуванням і використанням коштів страхових резервів за критеріями фінансової стійкості страхової компанії.

Але на фінансовий стан страхових компаній, окрім внутрішніх факторів, значний вплив справляють і зовнішні фактори, котрі вимагають детального розгляду.

Ці фактори мають бути враховані в процесі формування страхових резервів компанії.

До зовнішніх факторів належать:

економічні фактори (рівень конкуренції на світовому ринку, макроекономічні показники розвитку країни, інвестиційний клімат, коливання курсів валют);

політичні (міжнародна інтеграція та глобалізація, страхова, податкова політики, вплив влади на діяльність страхових організацій);

правові (страхове, податкове та цивільне законодавство, судові механізми захисту прав суб'єктів страхування, порядок ліцензування та атестації суб'єктів страхування);

соціальні (рівень страхової культури у суспільстві, рівень довіри населення до страхових організацій, менталітет страховиків) [9, С. 221–224].

Висновки до розділу 1

Страхові резерви створюються страховими компаніями для забезпечення виплати страхових сум і страхового відшкодування в майбутньому залежно від виду страхування (перестраховання). Вони зобов'язані створювати та вести щоденний облік страхових резервів. Страхові підприємства мають право укладати договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів для створення та обліку страхових резервів від збитків, що виникли, але не декларують і не резервують страхування від збиткових коливань.

Страхові резерви в розмірі, що не перевищує технічних резервів, а для компаній зі страхування життя - математичні резерви, сформовані у валюті, в якій вони відповідають за своїми страховими зобов'язаннями.

Для забезпечення виконання страховими компаніями своїх зобов'язань з окремих видів обов'язкового страхування вони можуть створювати централізовані страхові резервні фонди та органи управління цими фондами.

В Україні, як і у світовій практиці, сферу страхування поділяють на страхування ризиків (загальне) та страхування життя. Таким чином, страхові резерви поділяються на:

- 1) резерви під різні види страхування (технічних) ризиків;
- 2) резерви зі страхування життя та накопичувального страхування (математичні).

Основа формування достатніх страхових резервів це забезпечення фінансової стабільності страхової компанії, наявність точного розрахунку страхових тарифів.

Розділ 2

АНАЛІЗ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ПРАТ
"СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ПЗУ УКРАЇНА»

2.1. Соціально-економічна характеристика діяльності ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»

ПАТ "Страхова компанія "ПЗУ Україна" є приватним акціонерним товариством, створеним у 1993 році як Закрите акціонерне товариство Страхова компанія "Скай-Вест" відповідно до вимог законодавства України. У 1999 році компанія змінила свій юридичний статусна Відкрите акціонерне товариство, у 2005 році змінила назву на "УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА КОМПАНІЯ ПЗУ", а в 2009 році змінила свій юридичний статусна приватне акціонерне товариство.

Основним видом діяльності компанії є надання страхових послуг (за винятком страхування життя) і перестраховування. Компанія здійснює свою діяльність на підставі оновленої ліцензії у зв'язку з юридичною перереєстрацією, проведеною в 2009 році.

Станом на 31.12.2022 у компанії працював 591 штатний працівник та 1764 страхові агенти (1146 корпорацій та 618 приватних осіб). У 2021 р. в компанії працювало 620 штатних співробітників і 2153 страхових агента (1399 корпорацій і 754 фізичних особи).

PZU Insurance Group об'єднує понад 600 страхових відділень у Польщі, Литві та Україні, понад 16 000 співробітників та понад 200 видів страхових продуктів.

За даними PFSA, PZU Group є однією з найстаріших і найбільших страхових груп у Польщі за розміром премій, з широким спектром страхових і фінансових продуктів [10].

Бренд PZU є одним із найбільш впізнаваних брендів у Польщі, згідно з опитуванням, проведеним GFK Polonia (незалежним інститутом дослідження ринку) показуючи рівень впізнаваності бренду. Спонтанна ефективність становить 87,5%, тоді як цей показник автоматично становить 99,8% [10].

Метою діяльності компанії СК «PZU Україна» є здійснення страхової діяльності для одержання прибутку. Предметом діяльності Компанії є надання послуг з усіх видів страхування (добровільного та обов'язкового), перестраховування, надання послуг для інших страховиків на підставі укладених угод, якщо це пов'язано з видами діяльності страховика. [11].

Компанія СК «PZU Україна» здійснює діяльність згідно з одержаними ліцензіями. У Компанії добре усвідомлюють ступінь впливу взірцевої корпоративної поведінки на ставлення інвесторів до усього українського інвестиційного середовища і прагнуть перетворити Компанію на дійсно зразкову компанію. Програма дій, спрямованих на виконання цього завдання, передбачає, зокрема, формування прозорої та ефективної моделі корпоративного управління, яка забезпечила б збалансування інтересів великих та дрібних акціонерів, менеджерів, ділових партнерів Компанії та суспільства в цілому. [11].

Проміжна інформація емітента цінних паперів за 1 квартал 2022 року

I. Загальні відомості

1. Повне найменування емітента: Приватне акціонерне товариство "Страхова компанія "ПЗУ Україна"

2. Організаційно-правова форма: Публічне акціонерне товариство

3. Ідентифікаційний код юридичної особи: 20782312

4. Місцезнаходження: 04053, м. Київ, Січових Стрільців 40

5. Міжміський код, телефон та факс: (044)2386238, (044)2386238

6. Адреса електронної пошти: for-pzu@pzu.com.ua

7. Найменування, ідентифікаційний код юридичної особи, країна реєстрації юридичної особи та номер свідоцтва про включення до Реєстру осіб, уповноважених надавати інформаційні послуги на фондовому ринку, особи, яка здійснює оприлюднення регульованої інформації від імені учасника фондового ринку (у разі здійснення оприлюднення):

8. Найменування, ідентифікаційний код юридичної особи, країна реєстрації юридичної особи та номер свідоцтва про включення до Реєстру осіб, уповноважених надавати інформаційні послуги на фондовому ринку, особи, яка здійснює подання звітності та/або адміністративних даних до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (у разі, якщо емітент не подає Інформацію до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку безпосередньо): Державна установа "Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України", 21676262, Україна, DR/00002/ARM

Таблиця 2.1

Акціонери ПрАТ СК «PZU Україна»

Акціонер:	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022
«Повшехни Заклад Убезпечень СА» (Польща)	83.229%	83.229%	83.229%	83.229%	90.994%
«Повшехни Заклад Убезпечень на Жице» (Польща)	0.004%	0.004%	0.004%	0.004%	0.004%
ПрАТ СК «ПЗУ Україна страхування життя» (Україна)	16.767%	16.767%	16.767%	16.767%	9.001%
Усього	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

Таблиця 2.2

Актив балансу ПрАТ СК «PZU Україна» За період 2018-2022 рр.

Активи (у тисячах гривень)	31 грудня 2022 р.	31 грудня 2021 р.	31 грудня 2020 р.	31 грудня 2019 р.	31 грудня 2018 р.
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	35,079	25,884	17,115	13,685	9,085
первісна вартість	57,505	55,043	38,807	34,163	25,334
накопичена амортизація	(22,426)	(29,159)	21,692	20,478	16,249
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0	0
Основні засоби	48,491	48,380	45,064	38,347	37,989
первісна вартість	104,884	96,987	93,059	77,027	72,586
Знос	(56,393)	(48,607)	47,995	38,680	34,597
Інвестиційна нерухомість	10,588	9,804	9,806	8,112	8,713
Довгострокові біологічні активи	0	0	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	0	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	417,293	599,870	477,764	447,488	348,316
Довгострокова дебіторська заборгованість	86	4074	0	0	454
Відстрочені податкові активи	0	0	263	826	692
Відстрочені аквізиційні витрати ¹	100,748	150,506	130,143	139,581	110,384
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	342,409	341,080	315,634	278,885	206,811
Інші необоротні активи	38	18	281	869	0
Усього за розділом I ¹	954,678	1,179,616	996,070	927,793	722,444
II. Оборотні активи					
Запаси	1070	960	3,746	2,718	4,115
Поточні біологічні активи	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	0	0	102,636	96,723	145,218
Дебіторська заборгованість за розрахунками:					
за виданими авансами	11,925	10,585	14,067	12,674	9,695
з бюджетом	11,943	10,436	8,653	5,322	1,176
у тому числі з податку на прибуток	0	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	215,765	95,206	240,632	193,463	125,490
Інша поточна дебіторська заборгованість	4,198	4,288	3,516	3,082	4,094
Поточні фінансові інвестиції	400,002	355,475	374,211	361,752	222,660

На основі вище наведених даних актив балансу ПрАТ СК «PZU Україна» За період 2018-2022 роки можна зробити висновок, що необоротній актив балансу усього за розділом 1 за останній 2022 рік є збитковим оскільки необоротній активи компанії з 2018 -2021 року досягли максимальної суми 722,444-1,179,616 тисяч гривень а в 2022 році зменшились до 954,678 тисяч гривень .

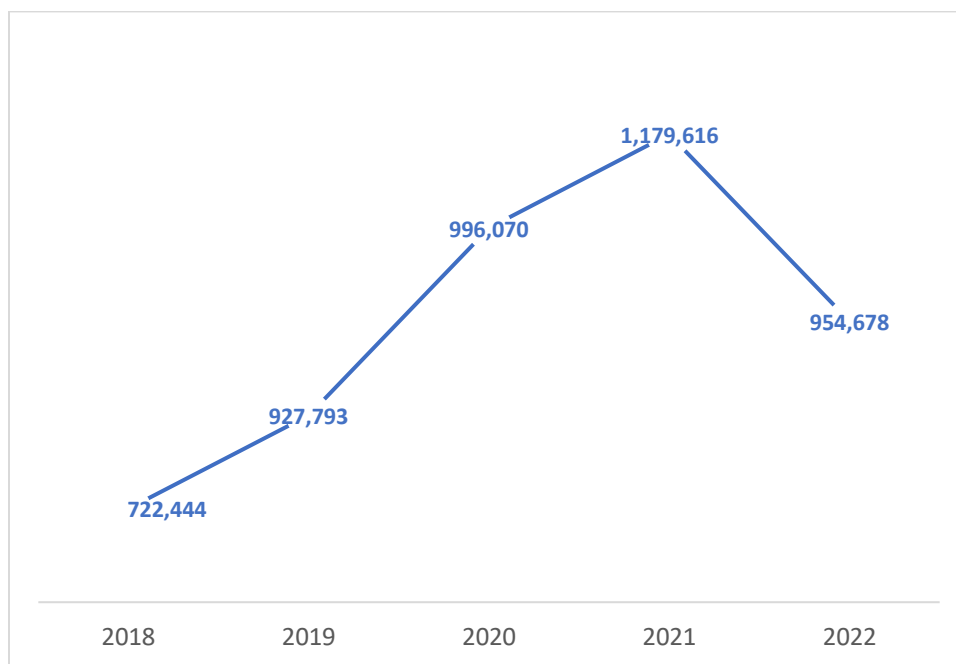

Рис 2.1 Необоротній актив балансу ПрАТ СК «PZU Україна» За період 2018-2022 рр.

Провівши аналіз оборотних активів ми бачимо, що за досліджуваний період оборотні активи компанії стрімко зменшуються, що свідчить про погані можливості, як забезпечення нею платоспроможності та фінансової стійкості, так і ефективного функціонування загалом.

Таблиця 2.3

Аналіз відхилення необоротних активів балансу ПрАТ СК «PZU Україна» за період 2018-2022 рр.

Активи (у тисячах гривень)	2019- 2018	2020- 2019	2021- 2020	2022- 2021
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	11,385	3,43	8,769	9,195
первісна вартість	8,829	4,644	16,236	2,462
накопичена амортизація	4,229	1,214	7,467	-6,733
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0	0
Основні засоби	0,358	6,717	3,316	0,111
первісна вартість	4,441	16,032	3,928	7,897
Знос	4,083	9,315	0,612	7,786
Інвестиційна нерухомість	-0,601	1,694	-2	0,784
Довгострокові біологічні активи	0	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	0	0	0	0
інші фінансові інвестиції	99,172	30,276	122,106	-182,577
Довгострокова дебіторська заборгованість	-454	0	4074	-3988
Відстрочені податкові активи	134	-563	-263	0
Відстрочені аквізиційні витрати ¹	29,197	-9,438	20,363	-49,758
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	72,074	36,749	25,446	1,329
Інші необоротні активи	869	-588	-263	20
Усього за розділом I ¹	205,349	68,277	183,546	-224,938

Провівши аналіз відхилення необоротних активів ПрАТ СК «PZU Україна» можна сказати, що за останні роки їх відхилення переважає норму і негативно впливає на страхову компанію оскільки необоротні активи є одним із найбільш важливих факторів виробництва, а їх використання безпосередньо впливає на рівень економічної ефективності діяльності страховика.

Таблиця 2.4

Відхилення оборотних активів балансу ПрАТ СК «PZU Україна» За період 2018-2022 рр.

II. Оборотні активи	2019- 2018	2020- 2019	2021- 2020	2022- 2021
Запаси	-1,397	1,028	956,254	110
Поточні біологічні активи	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	-48,495	5,913	-102,636	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	0	0	0	0
за виданими авансами	2,979	1,393	-3,482	1,34
з бюджетом	4,146	3,331	1,783	1,507
у тому числі з податку на прибуток	0	0	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	67,973	47,169	-145,426	120,559
Інша поточна дебіторська заборгованість	-1,012	0,434	0,772	-0,09
Поточні фінансові інвестиції	139,092	12,459	-18,736	44,527

Аналізуючи відхилення оборотних активів балансу ПрАТ СК «PZU Україна» За період 2018-2022 роки можна зробити висновок ,що динаміка відхилення є нестабільна до зменшення оскільки за 2018-2019 роки ця сума становить 139,092 тисяч гривень і до 2020-2021 відхилення зменшилось да - 18,736 тисяч гривень . Таким чином на рівень оборотних активів впливають поточні фінансові вкладення, грошові кошти і поточні інвестиції а також на дебіторську заборгованість

Таблиця 2.5

Консолідований Звіт про фінансові результати ПрАТ СК «PZU Україна»
2018-2022 рік.

Стаття	2018	2019	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0	0	0	0	0
Чисті зароблені страхові премії	730,089	947,016	843,921	978 858	1 109 830
Премії підписані, валова сума	1,516,950	1,709,187	1,485,572	1 753 576	1 279 538
Премії, передані у перестраховування	(715,747)	(698,667)	(680,983)	(655 495)	(107 192)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	(125,333)	(39,475)	69,458	114 761	-174 816
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	54,219	(24,029)	(30,126)	-4 462	-237 332
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0	0	0	(0)	(0)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами ³	(292,298)	(308,298)	(320,251)	(403 396)	(400 378)
Валовий:					
прибуток	437,791	638,718	523,670	575 462	709 452
збиток	0	0	0	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	(25,427)	(47,484)	35,809	-53 828	-61 733
Зміна інших страхових резервів, валова сума	(326,698)	(301,737)	194,904	-127 304	196 937
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	301,271	254,253	(159,095)	73 476	-258 670
Інші операційні доходи ⁴	151,913	140,340	242,742	170 629	134 979
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	3,836	671	1,695	0	785
Адміністративні витрати	(154,324)	(173,677)	(194,535)	(229 182)	(219 739)
Витрати на збут	(373,416)	(460,732)	(418,943)	(449 620)	(395 693)
Інші операційні витрати ⁵	(56,627)	(85,833)	(59,422)	(35 527)	(84 477)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	0	(1,937)	0	-1 975	-13

Аналізуючи консолідований звіт про фінансові результати за 2018-2022 роки можемо зробити наступні висновки: дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) страхової компанії починаючи з 2018 до 2022 року має спадну динаміку, що негативно впливає на фінансову стійкість компанії, так і ефективне функціонування загалом.

Таблиці 2.6

Консолідований Звіт про фінансові результати ПрАТ СК «PZU Україна»
2018-2022 рік.

Фінансовий результат від операційної діяльності:					
прибуток	0	11,332	129,321	0	82 789
збиток	(20,090)	0	0	(22 066)	(0)
Дохід від участі в капіталі	0	0	0	0	0
Інші фінансові доходи ^o	60,200	118,435	92,308	84 658	106 164
Інші доходи	0	0	0	0	0
Фінансові витрати	0	(220)	(94)	(13)	(3)
Втрати від участі в капіталі	0	0	0	0	0
Інші витрати	(47)	(608)	(238)	(20)	(8)
Фінансовий результат до оподаткування:					
прибуток	128,939	128,939	221,297	188 942	62 559
збиток	0	0	0	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	(21,678)	(21,678)	(39,825)	-70 823	-53 042
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0	0	0	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	107,261	107,261	181,472	118 119	9 517
збиток	0	0	0	0	0

Як наведено в таблиці 2,4 сукупний дохід СК «ПЗУ УКРАЇНА» за 2018-2022 роки, має спадну динаміку оскільки в 2018-2020 ця сума становила 79,059-226,836 тисяч гривень а в продовж до 2022 року сукупний дохід зменшився до 28 344 тисяч гривень що свідчить про погане функціонування страхової компанії .

Таблиця 2.6

Сукупний дохід СК «ПЗУ УКРАЇНА» за 2018-2022 роки

Стаття	2018	2019	2020	2021	2022
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2,428	(830)	4,689	746	2 261
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	31,946	120,492	41,402	68 553	-111 743
Накопичені курсові різниці	0	0	0	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	0	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	0	0	(727)	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	34,374	119,662	45,364	69 299	-109 482
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	0	0	0	(48 139)	(-19 707)
Інший сукупний дохід після оподаткування	34,374	119,662	45,364	21 160	-89 775
Сукупний дохід	79,059	226,923	226,836	30 677	28 344

Як наведено в таблиці 2.6 сукупний дохід СК «ПЗУ УКРАЇНА» за 2018-2022 роки ми бачимо ,що за останні роки він має спадну динаміку оскільки починаючи з 2019 він становив 226,836 тисяч гривень а станом до 2022 року зменшився до 28,344 тисяч гривень які негативно впливають на фінансову стійкості підприємства .

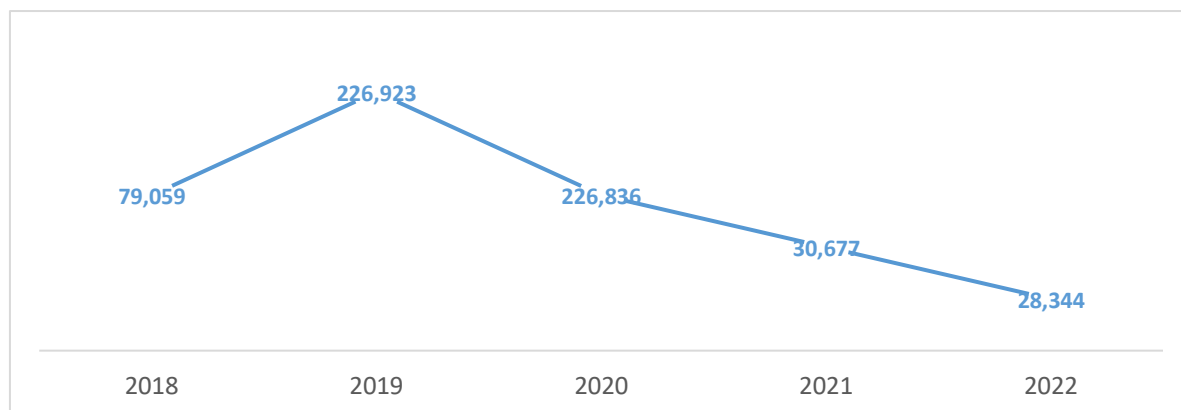

Рис 2.2 Сукупний дохід СК «ПЗУ УКРАЇНА» за 2018-2022 роки

Таблиця 2.7

Аналіз відхилення сукупного доходу СК «ПЗУ УКРАЇНА» за 2018-2022 роки

Стаття	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	-1,594	3,859	-3,947	1,515
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	88,546	-79,09	27,151	-180,296
Накопичені курсові різниці	0	0	0	0
Інший сукупний дохід	0	0	-727	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	85,288	-74,298	23,935	-178,781
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	0	0	-48,139	50,116
Інший сукупний дохід після оподаткування	85,288	-74,298	-24,204	110,935
Сукупний дохід	147,864	-0,087	-196,159	-2,333

Провівши аналіз сукупний доходу СК «ПЗУ УКРАЇНА» за 2018-2022 роки, можна сказати, що за аналізований період компанія за останні роки несе збитки оскільки починаючи з 2018-2019 років відхилення становило 147,864 тисяч гривень ,з 2020-2021 відхилення знизилось до -196,159 тисяч гривень і за 2021-2022 так і лишилось збитковим .

Таким чином аналізуючи відхилення ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки можна зробити висновок ,що за останні роки компанія несе збитки та щорічно протягом аналізованого періоду має спадну динаміку, яка незважаючи на функціонування страхової компанії протягом останніх років має нзбитки ,що можна пояснити несприятливим політичним становищем та погіршенням економічної ситуації в країні, внаслідок чого було спричинено інфляцію національної валюти.

Таблиця 2.8

Аналіз сум зобов'язань по збитках (валова сума) ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» – Добровільне страхування майна

(у тисячах гривень)	2018	2019	2020	2021	2022	Усього
Оцінка фактичних затрат на відшкодування збитків						
на кінець року страхового випадку	203,795	79,738	130,557	66,000	112,411	592,501
через один рік	204,536	82,713	166,422	61,476	0	515,147
через два роки	151,422	103,812	120,264	0	0	375,498
через три роки	151,068	103,540	0	0	0	254,608
через чотири роки	151,288	0	0	0	0	151,288
через п'ять років	0	0	0	0	0	0
Оцінка кумулятивних збитків	151,288	103,540	120,264	61,476	112,411	548,979
Кумулятивні виплати до 31 грудня 2022р.	149,519	102,694	107,230	58,534	2,309	420,286
Зобов'язання, визнане на 31 грудня 2022р.	1,769	846	13,034	2,942	110,102	973,847

Таким чином аналіз сум зобов'язань по збитках (валова сума) ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» показує, що зміна оцінки фактичних затрат на відшкодування збитків у 2022 році по страхових випадках 2017-2021 років обумовлена зміною курсу валют, врегулюванням збитків, несвоєчасним отриманням інформації про збитки, що сталися.

Таблиця 2.8

Аналіз сум зобов'язань по збитках (валова сума) ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» – Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів перед третіми особами

(у тисячах гривень)	2018	2019	2020	2021	2022	Усього
Оцінка фактичних затрат на відшкодування збитків						
на кінець року страхового випадку	117,322	111,910	124,033	194,659	155,725	703,649
через один рік	132,309	114,795	130,179	168,948	-	546,231
через два роки	133,399	116,219	128,675	-	-	378,293
через три роки	131,893	114,441	-	-	-	246,334
через чотири роки	130,011	-	-	-	-	130,011
через п'ять років	-	-	-	-	-	0
Оцінка кумулятивних збитків	130,011	114,441	128,675	168,948	155,725	697,800
Кумулятивні виплати до 31 грудня 2022р.	128,794	112,405	125,517	160,452	95,202	622,370
Зобов'язання, визнане на 31 грудня 2022р.	1,217	2,036	3,158	8,496	60,523	75,430

Отже аналіз сум зобов'язань по збитках ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки можна сказати що компанія за останні п'ять років отримала збиток в 75,430 тисяч гривень це зменшення оцінки фактичних затрат на відшкодування збитків у 2022 році по страхових випадках 2021 року пов'язане з тим, що в грудні 2021 року Компанія переглянула припущення, що застосовуються при розрахунку резерву понесених, але не заявлених збитків (ПАНЗ).

Таблиця 2.9

Аналіз сум зобов'язань по збитках ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» – Страхування наземного транспорту

(у тисячах гривень)	2018	2019	2020	2021	2022	Усього
Оцінка фактичних затрат на відшкодування збитків						
на кінець року страхового випадку	199,949	200,439	191,913	189,427	131,722	913,45
через один рік	207,021	193,013	190,628	189,403	0	780,065
через два роки	206,619	193,591	191,030	0	0	591,24
через три роки	206,320	193,128	0	0	0	399,448
через чотири роки	206,273	0	0	0	0	206,273
через п'ять років	0	0	0	0	0	0
Оцінка кумулятивних збитків	206,273	193,128	191,030	189,403	131,722	911,556
Кумулятивні виплати до 31 грудня 2022р.	205,950	192,830	189,889	187,162	108,658	884,489
Зобов'язання, визнане на 31 грудня 2022р.	323	298	1,141	2,241	23,064	27,067

Таким чином аналізуючи суми зобов'язань по збитках ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» по страхуванню наземного транспорту можна сказати , що компанія отримала збиток 27,067 тисяч гривень якій значно знизив рівень її конкурентоспроможності .

Основним напрямками страхової діяльності ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» протягом 2022 року були: страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами) – 25% загальних страхових платежів, страхування наземного транспорту (крім залізничного) – 22% загальних страхових платежів, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами) – 17% загальних страхових платежів, добровільне медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) – 11% загальних страхових платежів, добровільне страхування подорожуючих – 8% загальних страхових платежів.

В поточному періоді, у зв'язку з розпочатими військовими діями Російської Федерації проти України, Компанія проаналізувала та провела аналіз факторів, які можуть вплинути на кредитні ризики в майбутньому і прийняла рішення збільшити оціночні коефіцієнти ймовірності непогашення заборгованості дебітором при формуванні резервів знецінення дебіторської заборгованості. Протягом 2022 року Компанія переглянула класифікацію дебіторської заборгованості за групами днів прострочення, що застосовується при оцінці очікуваних кредитних збитків.

На 31 грудня 2022 р. та 31 грудня 2021 р. власний капітал на суму 288,071 тисяча гривень та 378,691 тисяча гривень, відповідно, являє собою резерв переоцінки основних засобів (2022 р.: 28,180 тисяч гривень; 2021 р.: 26,811 тисяч гривень) та фінансових інструментів з відображенням переоцінки через інший сукупний дохід (2022 р.: 259,891 тисячу гривень; 2021 р.: 351,880 тисяч гривень).

2.2. Формування та облік страхових резервів СК «ПЗУ УКРАЇНА»

Резерв незароблених премій становить частку валової суми премій за страховими контрактами, що, як очікується, буде зароблена у наступному фінансовому році чи у подальших роках, і розраховується для кожного

окремого контракту пропорційно строку контракту, розрахованому по днях.

Таблиця 2.1

Зміни резерву незароблених премій за страховими договорами СК «ПЗУ УКРАЇНА» станом за 2018-2022 р.

(у тисячах гривень)	Валова сума	Перестраховування	Чиста сума
На 31 грудня 2018 р.	617,939	(299,690)	318,249
Премії за полісами	1,709,187	(698,667)	1,010,520
Премії зароблені	(1,669,712)	722,696	(947,016)
На 31 грудня 2019 р.	657,414	(275,661)	381,249
Премії за полісами	1,485,572	(680,983)	804,598
Премії зароблені	(1,555,030)	711,109	(843,921)
На 31 грудня 2020 р.	587,956	(245,535)	342,421
Премії за полісами	1,753,576	(655,495)	1,098,081
Премії зароблені	(1,638,815)	659,957	(978,858)
На 31 грудня 2021 р.	702,717	(241,073)	461,644
Премії за полісами	1,279,538	(107,192)	1,172,346
Премії зароблені	(1,454,354)	344,524	(1,109,830)
На 31 грудня 2022 р.	527,901	(3,741)	524,160

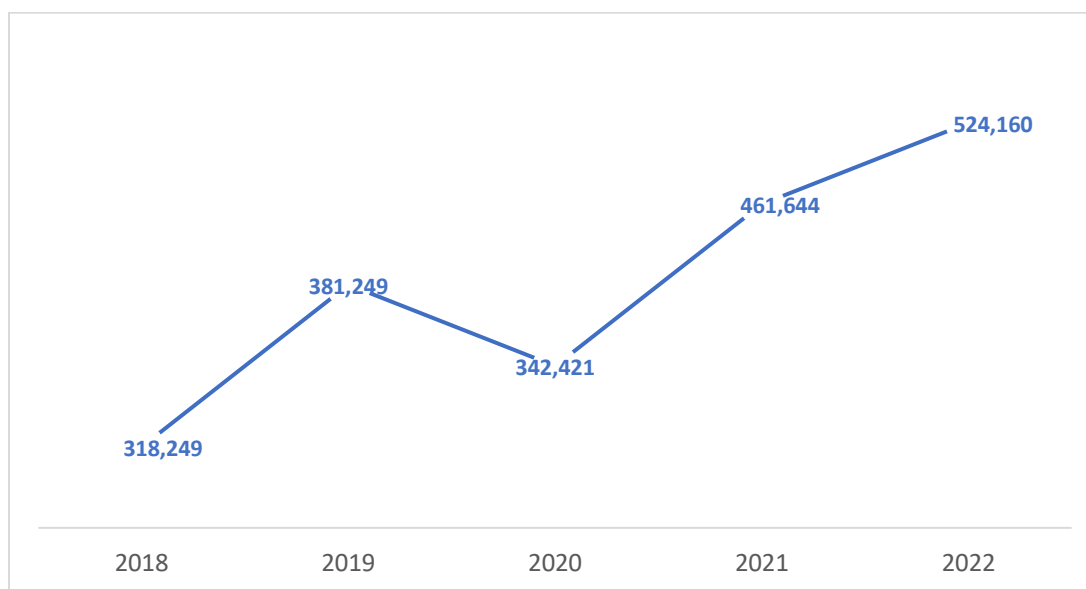

Рис 2.3 Зміни резерву незароблених премій СК «ПЗУ УКРАЇНА» за 2018-2022р.

Як наведено в таблиці 2.1 зміни резерву незароблених премій за страховими договорами СК «ПЗУ УКРАЇНА» станом за 2018-2022 роки можна сказати що страхові резерви постійно збільшуються за винятком 2020

року що є позитивно для страхової компанії , оскільки це свідчить про максимальну надійність щодо забезпечення платоспроможності страховика і дасть змогу укласти більше договорів страхування в майбутньому .

Таблиця 2.2

Зміни резерву збитків за страховими договорами СК «PZU Україна » за 2018-2022 р.

(у тисячах гривень)	Валова сума	Перестраховання	Чиста сума
На 31 грудня 2022 р.	696,877	(400,985)	295,892
На 31 грудня 2021 р.	893,814	(659,655)	234,159
Зміни резервів	(196,937)	258,670	61,733
На 31 грудня 2020 р.	766,510	(586,179)	180,331
На 31 грудня 2019 р.	961,414	(745,274)	216,140
Зміни резервів	(194,904)	159,095	(35,809)
На 31 грудня 2018р.	659,677	(491,021)	168,656
Зміни резервів	301,737	(254,253)	47,484

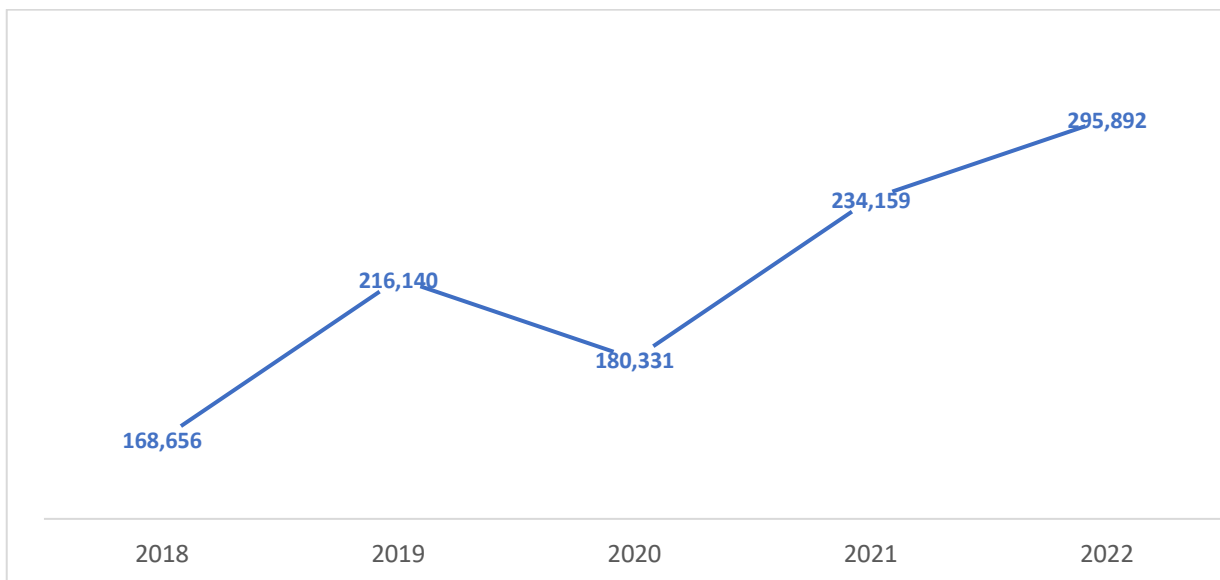

Рис 2.2 Зміни резерву збитків або резерву належних виплат СК «ПЗУ Україна» за 2018-2022 р.

На основі вище наведених даних можна сказати що чиста сума зміна резервів збитків з 2018 по 2019 була негативна оскільки збиткі зросли з 186,656 до 216,140 тисяч гривень а починаючи з 2020 ця сума знизилась до

180,331 і до 2022 зросли до 295,892 тисяч гривень що негативно впливає на СК «PZU Україна » внаслідок чого призводить до використання страхових резервів компанії .

Таким чином на 31 грудня 2022 р. резерв збитків складається із ЗАНЗ у сумі 553,685 тисяч гривень (2021: 778,890 тисяч гривень), ПАНЗ у сумі 97,748 тисячі гривень (2021: 83,403 тисяч гривень), резерву витрат на врегулювання ЗАНЗ у сумі 21,444 тисяч гривень та на врегулювання ПАНЗ у сумі 4,182 тисячі гривень (2021: 27,288 тисяч гривень та 4,233 тисячі гривень відповідно).

Станом на 31 грудня 2022 р. доля перестраховика у резерві збитків складається із відповідної долі перестраховика у ЗАНЗ у сумі 346,955 тисяча гривень (2021: 601,831 тисяча гривень), ПАНЗ у сумі 21,502 тисяч гривень (2021: 37,777 тисяч гривень) та резервів витрат на врегулювання збитків у сумі 12,712 тисяч гривень (2021: 20,047 тисяч гривень).

2.3. Тимчасове використання коштів страхових резервів у ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»

Компанія дотримується збалансованої політики у сфері управління продуктами, формує страхові резерви на належному рівні у відповідності з вимогами діючого законодавства. Усі технічні резерви покриті активами належних категорій з урахуванням вимог диверсифікації. Станом на 31.12.2021 р. норматив ризиковості (покриття страхових резервів активами відповідних категорій) складав 127%, а нетто-активи були більші, ніж розмір зареєстрованого статутного фонду, на 780 182,7 тис.грн.

Таблиця 2.1

Залишок грошових коштів у централізованих страхових резервних фондах ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки представлений таким чином:

(у тисячах гривень)	2018	2019	2020	2021	2022
Додатковий гарантійний фонд страхових гарантій по Зеленій карті	19,063	180,733	205,276	207,326	178,930
Фонд захисту постраждалих	29,557	60,193	80,920	101,001	119,761
Фонд страхових гарантій	150,321	21,957	23,805	26,616	30,901
Додаткові гарантійні внески по прямому врегулюванню	4,319	5,420	3,502	6,137	5,281
Нарахований інвестиційний дохід	3,551	10,582	2,131	0	7,536
Усього залишку грошових коштів у централізованих страхових резервних фондах	206,811	278,885	315,634	341,080	342,409

Проаналізувавши залишок грошових коштів у централізованих страхових фондах які наведено в таблиці можна сказати ,що грошові кошти ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» зростають, саме це свідчить про

можливість забезпечення компанією фінансової стійкості, так і ефективного функціонування загалом.

Таблиця 2.2

Аналіз відхилення залишку грошових коштів у централізованих страхових резервних фондах ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки

(у тисячах гривень)	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021
Додатковий гарантійний фонд страхових гарантій по Зеленій карті	161,67	24,543	2,05	-28,396
Фонд захисту постраждалих	30,636	20,727	20,081	18,76
Фонд страхових гарантій	-128,364	1,848	2,811	4,285
Додаткові гарантійні внески по прямому врегулюванню	1,101	-1,918	2,635	-0,856
Нарахований інвестиційний дохід	7,031	-8,451	-2,131	7,536
Усього залишку грошових коштів у централізованих страхових резервних фондах	72,074	36,749	25,446	1,329

Здійснивши аналіз відхилення залишку грошових коштів у централізованих страхових резервних фондах ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки можна зробити висновок ,що з 2018-2019 роки відхилення становило 72,074 тисяч гривень після чого цей показник в 2021-2022 році зменшився до 1,329 тисяч гривень , саме це вказує на негативний характер діяльності компанії, рівень інфляції , наявність високоліквідних активів, витрати на кредитування і негативні економічні умови страховика .

Проаналізувавши страхову та інша дебіторську заборгованість які наведено в таблиці можна сказати ,що заборгованість ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2021-2021 рік зменшилась в порівнянні з 2018-

2020 роками, це вказує про збільшення можливості забезпечення компанією фінансової стійкості.

Таблиця 2.3

Страхова та інша дебіторська заборгованість ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки

(у тисячах гривень)	2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6
Короткострокова заборгованість від клієнтів	78,994	83,577	100,572	116,353	80,548
Заборгованість з перестраховання	70,848	16,553	4,369	8,690	3,617
Страхові послуги для інших компаній	1,584	2,698	4,023	3,507	3,828
Аванси за страховою діяльністю	4,602	6,117	5,479	5,492	4,252
Право вимоги до перестраховиків	125,490	193,463	240,622	95,206	215,765
Інша страхова дебіторська заборгованість	3,993	2,945	1,936	3,155	697
Усього страхової дебіторської заборгованості до формування резерву під очікувані кредитні збитки	285,511	305,353	357,001	232,406	308,707
Резерв під збитки по страховій дебіторській заборгованості	(6,208)	(6,105)	(6,328)	(16,405)	(17,998)
Усього страхової дебіторської заборгованості	279,303	299,248	350,673	216,001	290,709
Поточна частина витрат майбутніх періодів	2,311	3,098	3,401	3,761	4,305
Аванси постачальникам товарів і послуг	2,782	3,459	5,204	1,349	3,340
Сумнівна заборгованість від фінансових установ	11,925	11,925	11,925	11,925	86
Інша поточна дебіторська заборгованість	187	223	1,666	1,427	3,785
Заборгованість за орендними платежами	0	0	10	0	0
Усього іншої дебіторської заборгованості до формування резерву під збитки	17,659	18,705	22,206	22,536	23,486
Резерв під збитки по сумнівній заборгованості від фінансових установ	(11,925)	(11,925)	(11,925)	(11,925)	(11,925)
Резерв під збитки по іншій дебіторській заборгованості	(86)	(86)	(86)	(294)	(294)
Резерв під збитки по виданим авансам	0	0	(17)	(17)	(17)
Усього іншої дебіторської заборгованості	5,648	6,694	10,178	10,300	11,250
Усього страхової та іншої дебіторської заборгованості	284,951	305,942	360,851	226,301	301,959

Таблиця 2.4

Аналіз відхилення страхової та іншої дебіторської заборгованості ПрАТ
«Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки

(у тисячах гривень)	2019- 2018	2020- 2019	2021- 2020	2022- 2021
1	2	3	4	5
Страхова дебіторська заборгованість				
Короткострокова заборгованість від клієнтів	4,583	16,995	15,781	-35,805
Заборгованість з перестраховування	-54,295	-12,184	4,321	-5,073
Страхові послуги для інших компаній	1,114	1,325	-0,516	0,321
Аванси за страховою діяльністю	1,515	-0,638	0,013	-1,24
Право вимоги до перестраховиків	67,973	47,159	-145,416	120,559
Інша страхова дебіторська заборгованість	-1,048	-1,009	1,219	
Усього страхової дебіторської заборгованості до формування резерву під очікувані кредитні збитки	19,842	51,648	-124,595	76,301
Резерв під збитки по страховій дебіторській заборгованості	0,103	-0,223	-10,077	-1,593
Усього страхової дебіторської заборгованості	19,945	51,425	-134,672	74,708
Інша дебіторська заборгованість	0	0	0	0
Поточна частина витрат майбутніх періодів	0,787	0,303	0,36	0,544
Аванси постачальникам товарів і послуг	0,677	1,745	-3,855	1,991
Сумнівна заборгованість від фінансових установ	0	0	0	74,075
Інша поточна дебіторська заборгованість	36	-221,334	-0,239	2,358
Заборгованість за орендними платежами	0	10	-10	0
Усього іншої дебіторської заборгованості до формування резерву під збитки	1,046	3,501	0,33	0,95
Резерв під збитки по сумнівній заборгованості від фінансових установ	0	0	0	0
Резерв під збитки по іншій дебіторській заборгованості	0	0	-208	0
Резерв під збитки по виданим авансам	0	-17	0	0
Усього іншої дебіторської заборгованості	1,046	3,484	0,122	0,95
Усього страхової та іншої дебіторської заборгованості	20,991	54,909	-134,55	75,658

Провівши аналіз відхилення страхової та іншої дебіторської заборгованості ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки можна сказати що заборгованість компанії зростає саме це вказує , що компанія використовує кошти кредиторів в якості джерела фінансування своїх дебіторів, а інша частина грошей використовується страховою компанією для фінансування своїх операцій.

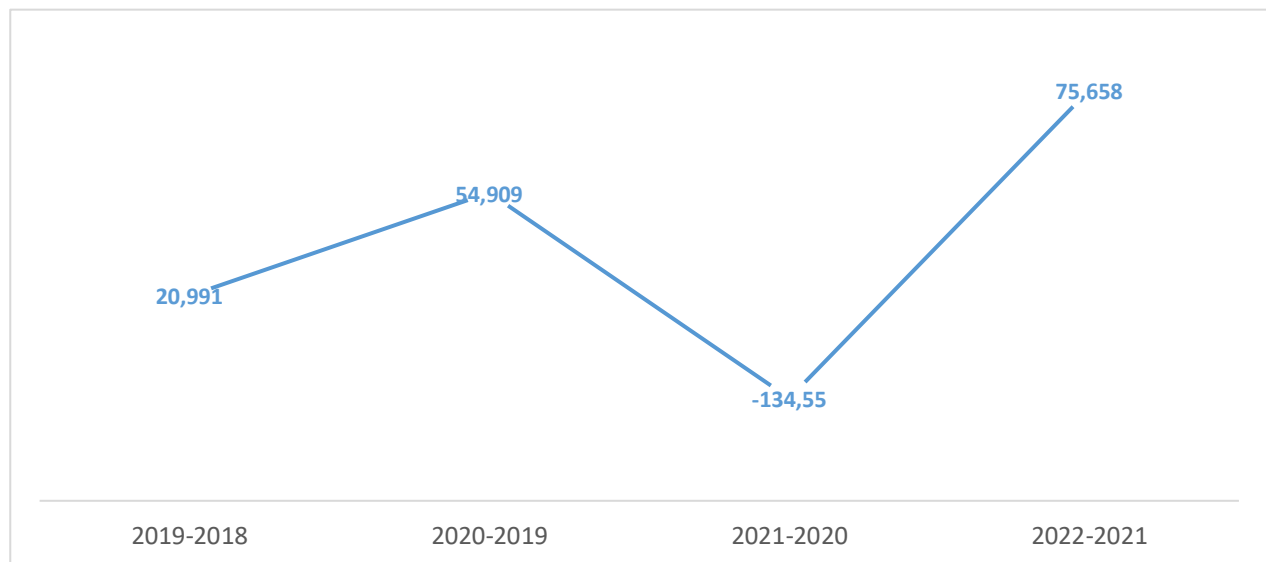

Рис 2.4 Аналіз відхилення страхової та іншої дебіторської заборгованості ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки

Таблиця 2.5

Зміни резерву під збитки ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»

(у тисячах гривень)	2018	2019	2020	2021	2022
Страхова дебіторська заборгованість:					
Станом на початок року	6,148	6,208	6,105	6,128	6,201
Нарахування резерву під збитки		42(89)	223	(108)	(93)
Використання резерву під збитки		18(14)	0	(21)	(25)
Станом на кінець року	6,208	6,105	6,328	5,999	6,083
Станом на початок року	12,020	12,011	12,011	12,011	12,011
Нарахування резерву під збитки	0	0		17	0
Використання резерву під збитки	-(9)	0	0	0	0
Станом на кінець року	12,011	12,011	12,028	12,011	12,011
Усього резерв під збитки	18,219	18,116	18,356	18,010	18,094

Як вказано з даних таблиці 2.3 зміну резерву під збитки ПрАТ СК «ПЗУ Україна» можна зробити висновок що за останні роки він істотно зменшився до 18,094 тисяч гривень в порівнянні з минулими роками де ця сума становила 18,219-18,356 тисяч гривень саме зменшення резерву під збитки позитивно впливає на компанію і дає змогу розвивати її в майбутньому .

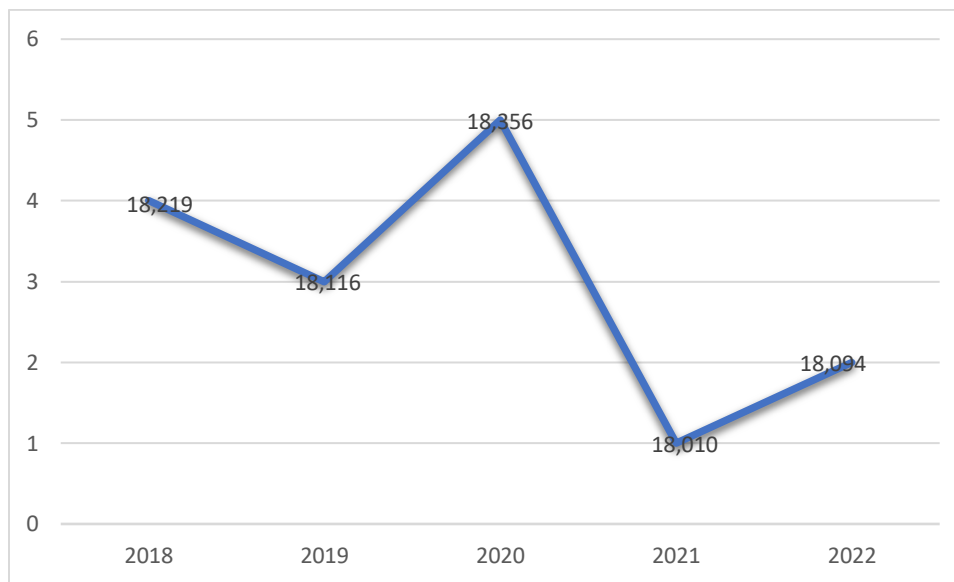

Рис 2.3 Зміни резерву під збитки за 2018-2022 рік ПрАТ СК «ПЗУ Україна»

Таблиця 2.6

Аналіз відхилення зміни резерву під збитки ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна»

(у тисячах гривень)	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021
Страхова дебіторська заборгованість:				
Станом на початок року	0,06	-0,103	0,023	0,073
Нарахування резерву під збитки	-131	312	-331	15
Використання резерву під збитки	-32	14	-21	-4
Станом на кінець року	-0,103	0,223	-0,329	0,084
Станом на початок року	-0,009	0	0	0
Нарахування резерву під збитки	0	17	-17	0
Використання резерву під збитки	9	0	0	0
Станом на кінець року	0	0,017	-0,017	0
Усього резерв під збитки	-0,103	0,24	-0,346	0,084

Проаналізувавши відхилення зміни резерву під збитки ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» можна зробити висновок, що за останні роки з 2018-2019 отримала відхилення в -0,103 тисячі гривень і до 2022-2021 ця сума зменшилась до 0,084 тисяч гривень що показує на збільшення заборгованості компанії і погіршенню функціонуванню загалом.

Таблиця 2.7

Поточні забезпечення ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за
2018-2022 роки

(у тисячах гривень)	2018	2019	2020	2021	2022
Резерв на виплату премій та бонусів працівникам	13,049	10,932	12,649	14,218	15,957
Резерв невикористаних відпусток	6,935	9,440	5,374	4,742	9,618
Резерв по кредиторській заборгованості перед агентами	9,583	9,727	8,957	8,885	9,401
Забезпечення витрат на аудит	3,313	2,230	2,618	3,041	4,763
Забезпечення майбутніх витрат по перестрахованню	-	-	1,233	1,483	9,017
Усього поточних забезпечень	43,729	32,329	30,831	32,369	58,835

Як видно з даних у таблиці 2.4 Поточні забезпечення мають нестабільну динаміку до змін як наведено в таблиці за 2018 року де ця сума становить 47,729 тисяч гривень а в 2021 істотно зменшилась до 32,369 тисяч гривень, починаючи з 2022 року збільшилась до 58,835 тисяч гривень. Поточні забезпечення наводять суму забезпечень, що планують використати протягом дванадцяти місяців із дати балансу, для покриття витрат, щодо яких відповідне забезпечення було створене.

Аналіз відхилення поточних забезпечень ПрАТ «Страхова компанія
«ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки

(у тисячах гривень)	2019-2018	2020-2019	2021-2020	2022-2021
Резерв на виплату премій та бонусів працівникам	-2,117	1,717	1,569	1,739
Резерв невикористаних відпусток	2,505	-4,066	-0,632	4,876
Резерв по кредиторській заборгованості перед агентами	0,144	-0,77	-0,072	0,516
Забезпечення витрат на аудит	-1,083	0,388	0,423	1,722
Забезпечення майбутніх витрат по перестрахованню	0	0	0,25	7,534
Усього поточних забезпечень	-11,4	-1,498	1,538	26,466

Аналізуючи відхилення поточних забезпечень ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» за 2018-2022 роки можна сказати , що його показники відхилення почтаючи з 2019-2018 становив -11,4 тисячі гривень і впродовж до 2022-2021 збільшився до 26,466 тисяч гривень , це вказує на те що поточні забезпечення будуть використані компанією для покриття витрат, щодо яких відповідне забезпечення було створене .

ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» здійснює управління страховими резервами шляхом інвестування страхових резервів .

Процес управління страховими резервами в рамках інвестиційної стратегії, визначеної клієнтом, вимагає від ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» прийняття виважених інвестиційних рішень.

В страховій компанії «ПЗУ Україна» це відбувається шляхом залучення інвестиційного комітету до інвестиційного процесу.

Інвестиційний комітет є дорадчим органом, який діє на підставі Положення про Інвестиційний комітет.

Комітет був створений з метою максимально ефективного інвестування активів, що знаходяться в управлінні компанії.

Рішення Комісії є обов'язковими для виконання службою управління активами.

Основним завданням інвестиційного комітету ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» є визначення середньо та довгострокової привабливості фінансових інструментів на основі фундаментального аналізу діяльності емітента, макроекономічної ситуації та іншої доступної інформації з урахуванням активного застосування ризик-менеджменту система.

Протягом 2022 року Компанія придбала фінансові інвестиції у вигляді ОВДП за амортизованою вартістю та депозитів на суму 972,358 тисяч гривень (2021: 737,793 тисячі гривень) із відповідним збільшенням резервів під 12-місячні очікуванні кредитні збитки у сумі 12,853 тисяч гривень (2021: 2,247 тисяч гривень). Погашення фінансових інвестицій на суму 1,018,798 тисяч гривень (2021: 562,487 тисяч гривень) призвело до зменшення резервів під 12-місячні очікуванні кредитні збитки на 1,368 тисяч гривень (2021: 1,741 тисячі гривень). За фінансовими інвестиціями, придбаними до 2022 року, зміна резерву склала 40,525 тисяч гривень.

Висновки до розділу 2

В контексті проведеного аналізу джерел фінансових ресурсів підприємства доходимо висновку, що обсяги страхових резервів страхової компанії ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» впродовж 2018-2022 років зростають.

Таким чином загальна сума сформованих резервів збитків станом за 2022 рік становить: 677 060 тис грн; дохід від зміни у резервах страхових збитків за рік, що закінчився зазначеною датою, становить: 216 755 тисяч гривень (на кінець 2021 року: 893 814 тис грн; витрати від зміни у резервах страхових збитків за рік, що закінчився зазначеною датою, становить: 127 304 тисячі гривень).

Отже резерв у власному капіталі станом на 2022 р. інші резерви, визнані у складі власного капіталу, включали резерв коливань збитковості у розмірі 52,109 тисячі гривень та резервний капітал у розмірі 25,917 тисяч гривень (2021 р.: 49,224 тисячі гривень та 25,441 тисяч гривень відповідно) .

На 31 грудня 2022 р. інші резерви, визнані у складі власного капіталу, включали резерв коливань збитковості у розмірі 52,109 тисячі гривень та резервний капітал у розмірі 25,917 тисяч гривень (2021 р.: 49,224 тисячі гривень та 25,441 тисяч гривень відповідно) .

Розділ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РЕЗЕРВАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

3.1. Зарубіжний досвід управління страховими резервами

В рамках поширення глобалізації і відповідно до зарубіжної практики головний інтерес заслуговує зарубіжний досвід формування страхових резервів оскільки страхові компанії економічно розвинених країн мають вищу фінансову спроможність.

У зарубіжній практиці країн з розвинутою економікою технічні резерви включають різні фонди, які можна класифікувати на оплачені резерви, резерви збитків і специфічні (або вільні) резерви.

Так, конкретні форми резервів можуть мати багато форм, деякі з них: резерви на випадок стихійних лих, амортизаційні резерви, актуарні резерви, резерви на випадок непередбачених обставин тощо.

Однак резерв для незароблених премій і збитків є найбільш широко використовуваним.

Природа створення технічних резервів пов'язана з розворотом циклу страхової організації.

Оскільки премії сплачуються до початку відповідальності, страховик зобов'язаний акумулювати кошти від платежів для виконання зобов'язань, прийнятих протягом періоду покриття .

Таким чином, технічний резерв формується за вартістю премій до визначення фактичного рівня збитку страхову суму та фінансові результати на кінець року.

Резервування частини страхової премії за статтею до закінчення дії договору дозволяє точніше визначити фінансові результати страхової діяльності.

В німецькій практиці основну роль в управлінні страховими резервами страховика відіграє розподіл премії на зароблені та незароблені, а також перенесення її на наступний звітний період:

1) якщо терміни сплати страхових внесків збігаються з початком року – перенесення страхових внесків не здійснюється;

2) якщо терміни сплати страхових внесків збігаються з початком місяця, але не співпадають з початком року, півріччя або кварталу, перенесення частини внесків здійснюється за 1/12 частковою системою;

3) якщо терміни сплати страхового внеску розподіляються в часі довільно протягом фінансового року та не співпадають з початком року, півріччя, кварталу та місяця . [27].

Якщо з будь-якої причини страхова компанія в Німеччині не впевнена в точності розрахованої нею ставки, вона може на додаток до резерву незароблених премій створити резерв для запобігання невирішеним ризикам.

У практиці страхового бізнесу збитки від застрахованих ризиків зазвичай виплачуються страховою компанією не відразу після настання страхового випадку, а через значний проміжок часу.

Резерви збитків не менш важливі для точного визначення фінансових результатів, ніж резерви премій .

Резерв збитків складається з чистих премій, зароблених протягом календарного року, в якому виникає збиток, і зберігається на спеціальному банківському рахунку.

У практиці країн, в яких не використовуються вимоги Solvency II, також існують моделі формування резервного капіталу.

Зокрема, фінська модель і модель, розроблена Міжнародною асоціацією актуаріїв (International Actuarial Association), характеризуються значно жорсткішими вимогами до формування резервного капіталу.

Впровадження вимог Директиви Solvency II та зарубіжного досвіду в Україні має ряд як позитивних, так і негативних наслідків.

Таким чином впровадження методу згідно з Директивою Solvency II, а також різноманітних варіацій цього методу з іноземних держав, має низку суттєвих переваг і в довгостроковій перспективі може значно підвищити згадати стабільність страхових компаній щодо управління страховими резервами . [28].

Перегляд положень Європейської Директиви 2009/138 «Solvency II» відбувається у напрямку спрощення вимог «Solvency II».

1. Основний акцент ЕІОРА та інших учасників процесу перегляду регламентуючих норм припадає на необхідність посилення принципу пропорційності. Даним принципом сформовані вимоги до платоспроможності та звітності страхових компаній перед регулятором. Пропонується зменшити кількість форм звітності, уніфікувати її показники та знизити рівень складності її формування та подання.

2. Пропонується застосовувати вимоги «Solvency II» «пропорційно характеру, масштабу, складності ризику, властивого конкретному страховикові». Адже в різних країнах Європи принцип пропорційності застосовується нерівномірно.

3. Експерти багатьох міжнародних організацій та провідні фахівці страхової галузі Європи запропонували збільшити порогові показники діяльності страховиків, які дозволяють не застосовувати до страхових компаній вимоги «Solvency II». Саме запропоновано дозволити державам збільшити поріг річного збору премій страховика з поточного розміру 5 млн.євро до 25 млн.євро. Тобто до невеликих страховиків, чий обсяг страхових премій буде менше 25 млн євро, вимоги Solvency II застосовуватися не будуть. [20].

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз упровадження вимог Solvency II та зарубіжного досвіду формування страхових резервів страховими компаніями України[21,22,23,24].

Сильні сторони	Слабкі сторони
<p>Підвищення рівня захисту інтересів споживачів страхових послуг шляхом створення додаткових обов'язкових резервів;</p> <p>Поступове зростання ролі страхування на ринку фінансових послуг, що призведе до залучення додаткових фінансових ресурсів;</p> <p>Оцінка платоспроможності здійснюється на принципах пруденційного нагляду та врахування ризиків, які притаманні страховику під час здійснення своєї діяльності</p>	<p>Недостатній рівень вимог до створення гарантійного фонду вітчизняних страхових компаній відповідно до вимог Директиви;</p> <p>Недостатність кваліфікованих кадрів, які можуть здійснювати пруденційний нагляд;</p> <p>Небажання страхових компаній розкривати реальний фінансовий стан;</p> <p>Нестача наявних ресурсів у регулятора та страховиків (фінансового, кадрового, часового)</p>
Можливості	Загрози
<p>Забезпечення високого рівня капіталізації вітчизняних страховиків;</p> <p>Залучення додаткового капіталу для піднесення страхового ринку України;</p> <p>Очищення ринку від «псевдостраховання» через зменшення кількості страховиків;</p> <p>Прозорість діяльності страховиків України</p>	<p>Зниження кількості страховиків на ринку за рахунок неспроможності виконання вимог адекватності капіталу та розвиток олігополії;</p> <p>У разі невдачі запровадження, зниження чи повної втрати довіри до страховиків з боку населення зменшиться надходження страховиків від основної операційної діяльності</p>

Таким чином, сучасні регуляторні вимоги до капіталу страхових компаній та його структури в ЄС визначаються положеннями Європейської Директиви 2009/138"SolvencyII". Вони постійно адаптуються до реалій

економічного розвитку та враховують кризові явища в соціальній системі. Національні регуляторні вимоги до страхової діяльності [29].

Національні регуляторні вимоги до страхового бізнесу мають бути відповідно до європейського вектору зміні надалі гарантувати потужний розвиток страхової галузі забезпечити потужний розвиток страхової галузі, привабливої для інвесторів.

Аналіз плюсів і мінусів застосування іноземного досвіду на українському страховому ринку та впровадження вимог Solvency II дозволяє виокремити такі першочергові проблеми, без вирішення яких сама імплементація була б неможливою. Крім того, особливості трансформації, що відбувається в Україні, унеможливають пряме використання зарубіжних підходів.

3.2. Внутрішній контроль страхових резервів

Внутрішній контроль страхового резерву в страхових компаніях здійснюється в 3 формах (самоконтролю ,функціональний та інституційний контроль), кожна з яких здійснюється одночасно керованою особою. [30].

Самоконтроль є основою внутрішнього контролю, одним із найважливіших елементів діяльності всієї компанії, який здійснюється на робочому місці працівника. Суб'єктами самоконтролю можуть бути внутрішній аудитор, бухгалтер, фінансист та інші працівники. [50].

Внутрішні контролери повинні перевірити додаткові статті балансу (Звіт про фінансовий стан), де страховики вказують інші елементи власного капіталу, які не можуть бути включені до попереднього розділу частини I «Власний капітал» пасивної частини.

Стаття 1435 додає «Інші резерви», призначені для цієї мети, оскільки сума інших резервів визнається в балансі (Звіт про фінансовий стан).

Додаткові положення балансу (звіту про фінансовий стан) - це положення, в яких страхові компанії вказують і розшифровують суму резервів незароблених премій, резервів на покриття збитків або забезпечень платежів, що настали, резервів довгострокових зобов'язань та інших страхових резервів. [31].

Зокрема: 1530 «Страхові резерви», у тому числі 1531 «Забезпечення довгострокової заборгованості», 1532 «Забезпечення компенсацій або забезпечення погашення», 1533 «Забезпечення незароблених премій», 1534 «Інші резерви страхування». Загальна сума страхових резервів, включена до балансу, тобто рядок 1530 «Страхові резерви» та , тому вона має бути більшою або дорівнювати сумі рядків 1531, 1532, 1533, 1534 [12].

Джерелом внутрішнього контролю на даному етапі контролю є інформація з підпунктів :

491 «Технічні резерви»,

493 «Технічні резерви перестрахових компаній»,

495 Результати змін технічних резервів - в яких узагальнено інформація про стан і рух резервів Незароблені премії та інші технічні резерви [32] .

Внутрішньому контролеру слід перевірити правильність здійснених проведення, тобто, щоб рахунок 49 «Страхові резерви» кореспондував за дебетом з кредитом рахунків: 49 «Страхові резерви», 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід», а також за кредитом з дебетом рахунків: 49 «Страхові резерви», 70 «Доходи від реалізації», 94 «Інші витрати операційної діяльності» [13].

Додаткову статтю 1535 «Інвестиційні контракти» призначено, щоб страховики наводили у ній суму за контрактами, які створюють фінансові активи чи фінансові зобов'язання та мають юридичну форму договору страхування, але які не передбачають передання страховику значного страхового ризику, отже, не відповідають визначенню страхового контракту Сума за інвестиційними контрактами включається до підсумку балансу [12].

Контролюючи страхові резерви, відділу внутрішнього контролю слід також звернути увагу на те, що страхові резерви повинні бути встановлені з урахуванням забезпеченості, рентабельності, ліквідності, диверсифікованості та повинні перебувати на поточний момент в активах таких видів: грошові кошти на поточному рахунку; банківські вклади (депозити); валютне вкладення залежно від валюти страхування;

Нерухомість; акції, облігації, іпотечні сертифікати; цінні папери видається державою; права вимоги до перестраховиків; інвестування в економіку України у галузях, визначених Кабінетом Міністрів України; банківський метал; кредиту страхувальнику – фізичній особі, яка уклала договір страхування життя, в межах суми повернення на момент видачі кредиту та проти суми повернення.

У цьому випадку кредит не може бути наданий раніше року після набрання чинності договором страхування та на період, що перевищує період, що залишився до закінчення терміну дії договору страхування; готівки в касі згідно ліміту залишку готівки в касі, встановленого НБУ. [6].

Результати внутрішнього контролю повинні бути зафіксовані. Внутрішньо контрольна документація складається з двох основних блоків документів – робочих документів внутрішніх контролерів та підсумкових документів за результатами контрольних-перевірочних заходів.

До робочих документів належать записи (форми, таблиці, розрахунки тощо), які використовуються для фіксації методів і процедур внутрішнього контролю, атестацій та/або висновків експертизи залучених експертів і експертів, отриманої інформації та відповідних висновків. [33].

Робочі документи внутрішнього контролю повинні містити таку інформацію: ціль, період, дата проведення, об'єкт перевірки, номер сторінки, ПІБ виконавця (внутрішній контролер, залучений фахівець, експерта тощо). До робочих документів також слід відносити необхідні витяги або копії документів; інформацію про вивчення та оцінку системи бухгалтерського обліку; опис важливих показників та аналіз тенденцій діяльності [14, с. 166]

Нище наведених форми робочих документів внутрішнього контролера в таблицях 3.1, 3.1 які пропонується використовувати під час перевірки страхових резервів.

Таблиця 3.1

Форма робочого документу внутрішнього контролера з перевірки наявності господарських операцій для страховиків в активі Балансу (Звіту про фінансовий стан)

Додаткова стаття	Код рядка Балансу (Звіту про фінансовий стан)	Наявність («так» / «ні»)
Розділ I «Необоротні активи»		
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	
Розділ II «Оборотні активи»		
Депозити перестраховування	1115	
Частка перестраховика в страхових резервах	1180, 1181, 1182, 1183, 1184	

Таблиця 3.2

Форма робочого документу внутрішнього контролера з перевірки наявності та розміру страхових резервів

Частка перестраховика в страхових резервах у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	резервах збитків або резервах належних виплат	резервах незароблених премій	інших страхових резервах
Страхові резерви у тому числі:			
резервах довгострокових зобов'язань	резервах збитків або резервах належних виплат	резервах незароблених премій	інші страхових резервах

Наведені форми робочих документів представлених внутрішніх контролерів можуть бути використані не тільки для внутрішнього управління страховими резервами, а й при здійсненні перевірочних дій зовнішніми контролерами.

Висновки до розділу 3

Таким чином внутрішній контроль за страховими резервами страхових компаній здійснюється у трьох формах (самоконтроль, функціональний контроль та інституційний контроль), кожна форма здійснюється одночасно суб'єктами контролю повноваження та обов'язки кожного суб'єкта щодо контролю за станом страхових резервів (формування, використання, формування) та поставлені завдання сприятимуть створенню ефективної системи функціонування компаній.

Напрямом удосконалення системи внутрішнього контролю страхових компаній є розробка заходів методичного забезпечення контрольної діяльності. Враховуючи ризико орієнтованість внутрішнього контролю, запропоновано методичний підхід до внутрішнього контролю страхових резервів, який базується на застосуванні Карти страхових ризиків залежно від важливості ризику, виникнення та виду ризику, визначає характер контрольних дій .

Перехід до стандартів Solvency II - це перехід до економічно обґрунтованої, ризик-орієнтованої моделі нагляду та регулювання, основними цілями якої є підтримка інтересів страхувальників та захист споживачів страхових послуг; розробка нових операційних стандартів страхового нагляду, заснованих на оцінці ризиків, як це відбувається зараз та економічних нормативів; розширити сферу ризиків економічних нормативів та запровадити ризик-менеджмент і системи управління ризиками для страхових компаній; створити "єдине правове поле" для страхового ринку.

Порівняння вимог ЄС з вимогами українського законодавства до страхових компаній показує, що існує ряд проблем з імплементацією Solvency II. По-перше, це кількісні (законодавчі) проблеми, які впливають з того, що статутний капітал вітчизняних страхових компаній є недостатнім у світлі вимог Директиви. По-друге, існують якісні проблеми, зокрема ментальні, кадрові та проблеми ліквідності

ВИСНОВКИ

Отже, страхові резерви є обов'язковими грошовими фондами страхових компаній, що формуються за рахунок страхових премій до встановлення практичної збитковості страхової суми з урахуванням наявності у страховому портфелі страховика видів страхування та строку дії договорів.

Таким чином страхові резерви визнаються, коли страхова компанія має поточне юридичне або конструктивне зобов'язання в результаті подій, що сталися у минулому, коли існує ймовірність того, що погашення даного зобов'язання призведе до відтоку ресурсів, що являють собою економічні вигоди, і коли існує можливість достовірно оцінити суму зобов'язання.

Отже загальна сума сформованих резервів збитків станом на 31 грудня 2022 року становить: 677 060 тисяч гривень; дохід від зміни у резервах страхових збитків за рік, що закінчився зазначеною датою, становить: 216 755 тисяч гривень (на 31 грудня 2021 року: 893 814 тисяч гривень; витрати від зміни у резервах страхових збитків за рік, що закінчився зазначеною датою, становить: 127 304 тисячі гривень).

ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» входить до ТОП-10 страхових компаній України та за результатами 9 міс. 2022 р. займає: 1 місце по страхуванню сільськогосподарської продукції, 2 місце по страхуванню медичних витрат (страхування подорожуючих), 6 місце – по страхуванню від нещасного випадку, 4 місце ОСЦВВНТЗ, 6 місце – по страхуванню Зеленої картки, 7 місце обов'язкового страхування цивільної авіації, 7 місце по добровільному страхуванню вантажів і багажу, 8 місце по добровільному страхуванню на випадок хвороби, 10 місце по страхуванню майна, 10 місце з страхування КАСКО.

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та введенням воєнного стану ПрАТ «Страхова компанія «ПЗУ Україна» розробила «Кадрову політику в умовах воєнного стану», яка будувалася на

принципах збереження найвищого пріоритету безпеки працівників та забезпечення безперервності бізнесу. Складовою частиною політики є алгоритм дій спрямований на збереження ключових співробітників з можливістю швидкого відновлення функціонування компанії у повному обсязі після війни. Було розроблено різні сценарії розвитку ситуації, враховуючи можливі кадрові рішення, а також модель ідентифікації ключових співробітників компанії. Також було затверджено «Програму фінансової підтримки для співробітників Групи ПЗУ Україна під час воєнного стану», метою якої було надання допомоги працівникам, які внаслідок військових дій втратили житло.

Таким чином основними цілями Solvency II є перегляд системи контролю та нагляду за європейськими страховими компаніями, покращення прав страхувальників, покращення інтеграції європейської страхової галузі та, як наслідок, підвищення міжнародної конкурентоспроможності європейських страхових компаній.

Впровадження методології Solvency II, як і різних варіацій методологій інших країн, має кілька суттєвих переваг і в довгостроковій перспективі буде вигідним для страховиків. Впровадження методології Solvency II має кілька суттєвих переваг і може значно підвищити стійкість страховиків у довгостроковій перспективі. Тим не менш як і будь-яка реформа страхового ринку, вона пов'язана з певними ризиками. Деякі ризики можуть бути нейтралізовані, якщо учасники страхового ринку проявлять достатню обережність. Більшість проблем виникають пов'язані з неузгодженістю законодавства та небажанням більшості страховиків сприймати нову систему.

Методологічне забезпечення внутрішнього контролю з управлінням страховими резервами має чітко відповідати обраним керівництвом цілям і завданням внутрішнього контролю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Фінанси страхових організацій : навчальний посібник / І. Г. Аберніхіна, І. Г. Сокиринська. – Дніпро: Пороги, 2019. – С. 198.
2. Нагайчук Н.Г. Теоретичні підходи до визначення змісту поняття «фінанси страхових організацій» / Н. Г. Нагайчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – №11. – С. 32–35.
3. Самошкіна І. Д. Особливості формування резервів страхових компаній. Гроші, фінанси та кредит. 2016. № 11. С. 786–789
4. Базилевич В.Д . За редакцією доктора економічних наук підручник Страхування 2008
5. Методики формування резервів із страхування <http://consultant.parus.ua/?doc=023QC49F6D>
6. Закон України «Про страхування» від 07 березня 1996 року № 85/96-ВР (зі змінами і доповненнями). URL : zakon.rada.gov.ua/go/85/96-вр (дата звернення 16.09.2017)
7. Шірінян Л.В. Фінанси страхових організацій : [конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»] / Л.В. Шірінян. – К.: НУХТ, 2014. – 108
8. Страхові резерви та порядок їх формування https://pidru4niki.com/11510409/strahova_sprava/strahovi_rezervi_poryadok_formuvannya
9. Рабий О. С. Управління фінансовою стійкістю страховика / О. С. Рабий . Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції "Розвиток фінансово-кредитних відносин в Україні". – К., 2010. – С. 221–224.
10. <https://www.pzu.com.ua/about/company.html>
11. [Квартальний звіт емітента цінних паперів ПрАТ СК "ПЗУ Україна" за 2022 рік](#)

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (зі змінами та доповненнями).

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, господарських операцій підприємств і організацій, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291

14. Страхування: Навч.-метод. посібник/ За заг. ред. О.О.Гаманкової; М-во освіти і науки України; КНЕУ. — К.: КНЕУ, 2000. — 117 с.

15. [Фінансова звітність ПрАТ СК «ПЗУ Україна», Звіт про управління та Звіт незалежних аудиторів за 2022 рік](#)

16. Фінансова звітність ПрАТ СК «ПЗУ Україна», Звіт про управління та Звіт незалежних аудиторів за 2021 рік

17. [Фінансова звітність ПрАТ СК «ПЗУ Україна», Звіт про управління та Звіт незалежних аудиторів за 2020 рік](#)

18. [Фінансова звітність ПрАТ СК «ПЗУ Україна» за 2019 рік](#)

19. [Фінансова звітність ПрАТ СК «ПЗУ Україна» за 2018 рік](#)

20. Александрова М.М. Європейський вектор регуляторних вимог до страховиків

21. Супрун А. Проблемы оценки платежеспособности страховых компаний в посткризисном периоде. Страховое дело. 2011. № 6. С. 20.

22. Шірінян Л. В. Зарубіжний досвід забезпечення платоспроможності страхових компаній. Економічні науки: зб. наук. пр. ЧДТУ. 2009. № 22. С. 40–45

23. . Broszeit T. Macroprudential Solvency Stress Testing of the Insurance Sector // IMF Working Paper. 2014 (July). URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2014/wp14133.pdf>

24. . Germany: Insurance sector supervision – technical note // IMF Working Paper. 2016 (June).

[URL:https://www.imf.org/external/error.htm?URL=https://www.imf.org/%20external/pubs/ft/scr/2016/cr16192.pdf](https://www.imf.org/external/error.htm?URL=https://www.imf.org/%20external/pubs/ft/scr/2016/cr16192.pdf)

25. І.Г. Аберніхіна І.Г. Сокиринська ФІНАНСИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ Дніпро – 2019

26. Журнал «Вісник податкової служби України»
<https://ips.ligazakon.net/document/DG110423>

27. Приказюк Н. В., Янковський Д. В. Підходи до формування технічних резервів страхових організацій
https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2017-1_0-pages-351_356.pdf

28. Butaci, C., 2010. The new European prudential supervisory system of insurance “Solvency II”. Annals. Economics Science Series, XVI, pp. 662-668.

29. Директива 2009/138/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25.11.2009 року про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестраховування (Solvency II).

30. О.С. Світлична, Н.М. Сташкевич УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ Видавництво «Атлант» Одеса 2015

31. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність"
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

32. Інструкція з організації та здійснення внутрішнього контролю
<https://nazk.gov.ua/uk/documents/instruktsiya-z-organizatsiyi-ta-zdijsnennya-vnutrishnogo-kontrolyu-v-natsionalnomu-agentstvi-z-pytan-zapobigannya-koruptsiyi/>

33. Аудиторські робочі документи: поняття, класифікація, зміст та форма. <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/15747/>

34. Прокопенко Ж.В. Суб'єкти внутрішнього контролю в страхових компаніях / Ж.В. Прокопенко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Міжнародний збірник наукових праць. – Житомир: ЖДТУ, 2012. – Вип. 2(23) – С. 290-296 (0,50 друк. арк.).

35. Говорушко Т. Страхові послуги: Навчальний посібник/ Тамара Говорушко,; М-во освіти і науки України, Укр. нац. ун-т харчових технологій. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 397 с.

36. Страхування: Підручник/ М-во освіти і науки України, КНЕУ, Українська фінансово-банківська школа; Керівник авт. колективу і наук. ред. Семен Осадець,. — 2-е вид., перероб. і доп.. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.

37. Таркуцяк А. Страховий менеджмент: Метод. матеріали і рекомендації для студ. Київського ун-ту права / Київський ун-т права. — К., 2000. — 26с.

38. Ткаченко Н. Страхування: Навчальний посібник для самостійної роботи студентів/ Наталія Володимирівна Ткаченко. — К.: Ліра-К, 2007. — 375 с.

39. Кнейслер О.В. Методологія класифікації фінансових потоків страхових компаній / О.В. Кнейслер // Економічний аналіз. – 2015. – Т. 20. – С. 157-163.

40. Азаренкова Г.М. Фінансові потоки в системі економічних відносин: монографія / Г.М. Азаренкова. – Х. : ВД«ІНЖЕК», 2006. – 328 с

41. Викиданець І. В. Методи оптимізації структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / І.В. Викиданець. – Режим доступу :

http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vdnuet/econ/2009_3/27.pdf

42. Деєва Н. Механізм функціонування приватних і публічних акціонерних товариств: відмінності і проблеми / Н. Деєва // Економічний аналіз. – 2010. – № 7. – С. 257-261

43. Отенко И.П. Механизм управления потенциалом предприятия : монография / И.П. Отенко, Л.М. Малярец. – Х. : ХГЭУ, 2003. – 220 с.

44. Добош Н.М. Основні принципи формування та управління капіталу страхових організацій / Н. М. Добош // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 767. – С. 132- 140.

45. Шірінян Л.В. Фінанси страхових організацій : [конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»] / Л.В. Шірінян. – К.: НУХТ, 2014. – 108

46. The Solvency II framework and the impact on funds [Electronic resource].-Themodeof access: <http://www.sjberwin.com/ru/insights/2012/03/09/the-solvency-ii-framework-and-the-impact-on-funds>

47. Супрун Н. В. Нові підходи до управління капіталом страхових компаній / Н. В. Супрун // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2011. - Вип. 7(1). - С. 138-144

48. Мамонова Г.В. Дослідження економічної сутності страхових резервів. Вісник Кам'янецьПодільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. 2012. Вип. 6

49. [Звіт про корпоративне управління ПрАТ СК «ПЗУ Україна» за 2018 рік](#)

50. Ковтун Л.І. ПРОБЛЕМИ КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/27dec2017/46.pdf>

